

Bijlage 10: Protocol Agressie en geweld

Definities

Er is sprake van agressie wanneer wordt bedreigd met geweld.

Met geweld wordt bedoeld op het opzettelijk veroorzaken van pijn of letsel. In een juridisch kader wordt dan gesproken over openlijke geweldpleging (art. 141 WvS), eenvoudige mishandeling (art. 300 WvS), zware mishandeling (art. 302 en 303 WvS) of vechterij (art. 306 WvS).

Met betrekking tot agressie zijn de volgende handelingen strafbaar:

- Alle vormen van fysiek geweld
- Wapengebruik (ook pepperspray of nepwapens)
- Vernieling, bekladding, brandstichting
- Bedreiging, zowel verbaal als non-verbaal
- Chantage
- Alle vormen van discriminatie, namelijk oneigenlijk onderscheid maken op grond van geslacht, huidskleur, geloofsovertuiging of seksuele geaardheid
- Grove pesterijen (bedreiging, mishandeling)

Met fysieke agressie wordt meestal niet slechts het dreigen met fysiek geweld bedoeld, maar juist het daadwerkelijk toepassen van fysiek geweld. Fysieke agressie heeft tot doel om te beschadigen:

- Spullen slopen
- Vechten met jou of met een ander

Wat te doen

Wanneer een leerling, een ouder of een medewerker zich gewelddadig opstelt:

- haal je het slachtoffer uit de bedreigende situatie
- weerhoud je de dader met minimaal ingrijpen van zijn beoogde gedrag
- help je de dader om te kalmeren
- betrek je een collega of laat je een collega waarschuwen
- meld je het incident bij de schoolleiding
- registreert de teamleider of leidinggevende het incident in het leerlingvolgsysteem en de incidentregistratie danwel in het personeelsdossier.

Het heeft te allen tijde de voorkeur om agressieve situaties verbaal te de-escaleren, dus zonder fysiek in te grijpen.

Fysiek ingrijpen?

Artikel 11 van de Grondwet luidt: "Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam". Het is in principe dus verboden om een ander aan te raken.

Artikel 282 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht luidt: "Hij die opzettelijk iemand wederrechtelijk van de vrijheid berooft of beroofd houdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie". Het is in principe dus verboden om een ander in bedwang te houden.

Niettemin zegt Artikel 41 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht: "Niet strafbaar is hij die een feit begaat, geboden door de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding". Dit geeft toch ruimte om fysiek in te grijpen, onder de voorwaarden dat:

- een leerling een ernstig gevaar vormt voor zichzelf of anderen
- een onmiddellijk ingrijpen essentieel is
- er geen alternatieven zijn
- de mate van ingrijpen zo minimaal mogelijk is

Bij fysiek ingrijpen kan worden gedacht aan:

- tegenhouden
- vastpakken
- Meenemen
- Fixeren op de grond

Zorg bij ingrijpen voor:

1. Subsidiariteit = De inzet van het minst ingrijpende middel (dus bijv. eerst verbaal de-escaleren)
2. Proportionaliteit = De inzet van een middel wat in redelijke verhouding staat tot het beoogde doel

Opvolging van fysiek ingrijpen

Nadat fysiek ingrijpen noodzakelijk werd geacht:

- worden de ouders/verzorgers van de leerling zo snel mogelijk op de hoogte gesteld
- wordt een zo compleet mogelijke notitie gemaakt middels een incidentenformulier

Verbaal de-escaleren

Iemand die agressie vertoont is sowieso ergens slachtoffer van. Het de-escaleert daarom om diegene ook als slachtoffer te benaderen. Iemand die agressie vertoont kan ook een dader zijn door gedragingen te vertonen die consequenties verdienen (bijv. lesverwijdering, gesprek met ouders, schorsing, aangifte enz).

Parkeer voor dit moment echter even de daderrol en help de slachtofferrol.

Daarna kun je altijd nog de daderrol corrigeren.

Iemand vertoont agressie als diegene ergens de regie over verloren heeft en daardoor stress ervaart. De-escaleren doe je daarom door iemands:

- stress te verlagen
- regie te verhogen

Stress verlagen	Regie verhogen
Zelf rustig blijven	De oorzaak van de onmacht achterhalen
Rustig spreken	Oplossingsgericht overleggen
Laten weten dat je de onmacht hebt gezien	Minder bepalen, meer coachen
Geruststellen	Een keuze geven: Nu of dadelijk?
Alles wat troost, werkt ook stressverlagend	Een keuze geven: Hier of elders?
Aangeven dat je wil helpen	Een keuze geven: Ik of iemand anders?
...	...

Ook verbaal de-escaleren dient zowel te worden aangeleerd als met enige regelmaat te worden geoefend onder professionele begeleiding.

Agressie en geweld richting personeel

Om de aangiftebereidheid van docenten te vergroten is in het programma Veilige Publieke Taak van de Rijksoverheid opgenomen dat werkgevers namens werknemers aangifte kunnen doen en dat er anoniem aangifte kan worden gedaan.

Veilige Publieke Taak beveelt acht maatregelen aan om agressie tegen personeel effectief aan te pakken:

- Draag uw schoolnorm van acceptabel gedrag uit
- Bevorder dat personeel elk voorval van agressie meldt bij de schoolleiding
- Registreer alle incidenten van agressie
- Reageer binnen 48 uur richting de dader
- Bevorder dat personeel aangifte doet en/of geef strafbare feiten zelf aan
- Verleen nazorg aan personeel dat slachtoffer is geworden
- Verhaal de schade op de dader

Agressie vanuit ouders

Er zijn twee soorten agressie van ouders:

1. Frustratie agressie. Deze komt voort uit frustratie, ongeacht of deze is opgewekt door de school. Hierbij is het belangrijk om begripvol te zijn t.o.v. de emoties van deze ouder en oplossingsgericht medewerking te verlenen om de oorzaak van de frustratie indien mogelijk weg te nemen of anders begrip te kweken om alsnog de frustratie te laten bedaren.
2. Instrumentale agressie. Deze heeft als doel om iets gedaan te krijgen en is een vorm van manipulatie. Hierbij is het belangrijk om zich niet persoonlijk aangevallen te voelen en duidelijk grenzen aan te geven.

Melding of aangifte

De schoolleiding is vrij om een incident zelf in behandeling te nemen indien er sprake is van één enkele dader en het uitgeoefende geweld bestaat uit een enkele handeling van niet meer dan een geringe lichamelijke kracht zonder dat daarbij letsel is ontstaan.

De schoolleiding moet een incident melden bij de politie wanneer:

- geweld van een meer dan geringe lichamelijke kracht
- geweld dat leidde tot letsel
- structureel geweld
- geweld met meerdere daders

Daarnaast zal de school eventuele slachtoffers van dergelijke incidenten bijstaan in het doen van aangifte.

Het doen van aangifte

Bij het doen van aangifte is het noodzakelijk om het slachtoffer hierbij te ondersteunen. Daarnaast dienen getuigen te worden bewogen tot het afleggen van een verklaring.

De school zelf geeft alle relevante informatie door aan de politie, bijvoorbeeld door inzage te geven in de interne incidentregistratie.

Ouders van minderjarige daders en slachtoffers moeten worden geïnformeerd over het voorgevallen incident en over de juridische gang van zaken. De school beschikt over een procedure voor het doen van aangifte en melding doen bij de politie.

Hulpmogelijkheden

Al naar gelang de kenmerken van het incident, kan externe hulp worden ingeroepen van:

- de huisarts
- Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK)
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau CJG
- GGD
- Politie
- GJG

Stappenplan

Wanneer er sprake is van agressie:

1. De-escaleer verbaal. Zet je hierbij in om de stress van de ander te verlagen en de regie van de ander te verhogen.
2. Als de agressie voortduurt, stel dan duidelijk een grens en verbindt daar zo nodig een consequentie aan.
3. Wanneer iemand gevaar loopt en er geen alternatieven zijn, dan mag je de agressor tegenhouden, vasthouden en/of meenemen, mits dit ingrijpen zo minimaal mogelijk is.
4. In geval van agressie vanuit een leerling; Registreer het incident in het leerlingvolgsysteem waarbij op z'n minst een situatieschets, de genomen vervolgstappen, eventuele gespreksverslagen en eventuele sancties worden beschreven.
5. Intern moet hier een melding binnen de zorgescalatieladder in het PM3 overleg plaatsvinden indien het een leerling betreft.